

Toeziethouden: de kip of het ei

De afgelopen decennia zijn veel taken van het Rijk naar lagere overheden, publieke instellingen of private ondernemingen gegaan. Denk aan de bijstand, de zorg, de WMO, het jeugdstelsel, de bruterij en later de nieuwe Woningwet. Beleidsmakers noemen dat decentralisatie en liberalisatie van markten.

Samen met deze terugtrekkende overheid is een woud van extra wetgeving in het leven geroepen. Decentralisatie en liberalisatie willen immers niet zeggen dat de uitkomsten ook zo maar overgelaten worden aan de andere instellingen of marktpartijen. Een forse uitbreiding van het toezicht was het logische complement, maar tegelijkertijd een constant aanwezig en vaak hinderlijk bewijs van de onmacht om alles in de hand te houden en te sturen. Zeker als alles goed gaat is het toezicht de kop van jut die vooral extra werk veroorzaakt. Van het toezicht wordt verwacht dat het zich richt op het voorkomen van schadelijk gedrag en vooral geen regeltjes afvinkt. Om mee te denken, rekening te houden met het economisch belang, de woningnood. Maar als er geen crises zijn, is het toezicht ook een makkelijk doelwit voor taakstellingen. De fusies waarin de ISZW, de ILT en de NVWA verstrikt raakten, verzwakten de organisaties aanzienlijk.

En als het dan eenmaal mis gaat, heeft de toezichthouder gefaald. De wet is niet goed uitgevoerd of de verlangens van de verkeerde partij gediend. En uiteraard zijn de regels niet strikt genoeg nageleefd of is juist te weinig naar de doelstelling van de wet gekeken.

Dit keer zit de NVWA in de hoek waar de klappen vallen. Vanuit goede bedoelingen, frustraties, economische belangen van verschillende groepen en al dan niet terecht zorgen over de volksgezondheid passeren allerlei maatregelen de revue. Vaak makkelijk en ineffectief. Een verdere schaalvergroting bijvoorbeeld, die de toezichthouders in de komende jaren eerder zal verlammen dan dat er ook maar iets opgelost wordt.

Toeziethouden is niet makkelijk, en het is een open deur dat

je het nooit goed zult doen. Dat is nou eenmaal de tragedie van de toezichthouder. Maar dat wil niet zeggen dat er niets moet gebeuren. Er zijn te veel vragen die beantwoord moeten worden: over het aantal toezichthouders, over de werkelijke risico's voor de samenleving, over de bedoeling van wettelijke kaders en over hoe opportuun het optreden nou eigenlijk is als er helemaal geen risico lijkt te zijn. Deze vragen dwingen om een herbezinning op de rol van het toezicht en de invulling die de verschillende partijen daar aan geven. Maar ook over de vraag wat er van marktpartijen zelf verwacht mag worden en de eigen verantwoordelijkheden. En daarachter zit de grote vraag naar de mate waarin de overheid daadwerkelijk terug wil treden; ook als het corporaties betreft.

In de huidige Fipronil-affaire moet ik vaak terugdenken aan de derivaten. Er waren fantastische producten op de markt die te mooi leken om waar te zijn. Dergelijke producten deugen meestal niet. Iedereen keek de andere kant op en het was de consument die uiteindelijk het gelag betaalde. Ik hoop dat wij als toezichthouders nu wel eens de tijd krijgen voor een grondige herbezinning en niet weer vanuit paniek in een kramp terecht komen. Maar ik hoop ook, dat de sector en de politiek zelf de hand in eigen boezem durven te steken en de consequenties aanvaarden van eerdere beslissingen. ■

Kees van Nieuwamerongen is directeur Autoriteit woningcorporaties bij ILT